

MARK MAZZETTI

Câștigător al Premiului Pulitzer

CIA
**RĂZBOIUL SECRET ÎMPOTRIVA
TERORISMULUI**

Traducere din limba engleză de Mihnea Gafița
Prefață de Mihai Răzvan Ungureanu

CORINT
BOOKS
—2018—

Prefață

Surprinzător de tânăr (e născut în 1974!), Mark Mazzetti are deja o biografie încărcată de experiențe interesante, provenind toate din meseria de jurnalist de investigații. Astăzi, editor special al *New York Times* pe teme de securitate națională, și-a făcut renume prin nenumăratele reportaje despre implicarea agențiilor speciale americane în conflictele recente din Orientul Mijlociu. Deținător al multor premii naționale pentru cercetările sale, în 2009 a câștigat, alături de alții, prestigiosul premiu Pulitzer pentru corespondențele referitoare la răspunsul Administrației Bush la valul crescând de violență din Afganistan și Pakistan. A fost, de asemenea, preocupat de secretele programului de detenție și interogare girat de CIA, pentru care a fost nominalizat iarăși la același premiu, și este deținătorul dublu al premiului „George Polk”, care se acordă jurnalismului de investigație încă din 1948. A studiat politici publice și istorie la Duke University și la Oxford. Experiența sa profesională este foarte bogată și nu reflectă deloc vârsta: a fost corespondent de politică internă a SUA pentru *The Economist*, apoi corespondent al U.S. News & World Report la Pentagon pentru teme de securitate națională, înainte de a deveni editor senior la *Los Angeles Times* – ultima angajare înainte de a se alătura celor de la *The New York Times*, unde reprezintă principala semnătură pe articolele referitoare la chestiuni de securitate națională ale SUA. Puține sunt locurile în care să nu fi ajuns în calitate de corespondent de război, în urma implicării armate americane: Afganistan, Irak, Cornul Africii, Pakistan, recunoscând astfel

și descriind natura modernă a conflictelor locale, acolo unde ele se desfășurau, căutând subiectele delicate și reușind, de cele mai multe ori, să le analizeze în cele mai amănunțite aspecte.

The Way of the Knife. The CIA, A Secret Army, And A War At the Ends of the Earth, apărută în 2013, a fost primită cu maxim interes – pe seama valorii autorului – și apoi prezentată cu firească risipă de elogii. Este rezultatul unui șir lung de cercetări și provine din experiența de teren acumulată în timp. Cum spune însuși autorul: „este povestea nespusă încă a unui război purtat în umbră, a unei campanii care a șters granițele dintre soldați și spioni și care a coborât standardele altădată cerute de confruntările armate clasice”. Titlul este inspirat de o formulă folosită de John Brennan, pe când era consilier prezidențial pe probleme de contraterorism și securitate internă al președintelui Obama, în încercarea de a descrie politica SUA față de pericolul reprezentat de Al-Qaida. Brennan spunea, în 2010, că statul trebuie să recurgă cu prudență la forța armată, utilizând mai curând scalpelul chirurgului (*the knife*) și nu ciocanul, adică forța brută.

În fapt, este vorba de transformarea activității operative însăși a CIA în ultimul deceniu, care s-a metamorfozat treptat într-o combinație de spionaj clasic și intervenție armată de proporții reduse, de durată foarte scurtă și cu aport tehnic decisiv, menită să elimine într-adevăr chirurgical țintele suspecte sau dovedite de terorism. Evident, această schimbare de conținut a filosofiei operaționale a CIA – și a Pentagonului – reprezintă efectul consolidat în timp al atacurilor din 11 septembrie 2001. Ea devine din ce în ce mai prezentă și este tot mai invocată în anii intervențiilor masive din Irak și Afganistan, unde, pe măsură ce desfășurarea de trupe consumă o resursă tot mai mare – îndemnând Washingtonul să încerce reducerea treptată a prezenței armate în teatrele de conflict –, apare ca variantă acțională optimă, logistic și tactic. „Eliminarea treptată a țintelor” capătă curând suport politic, în ciuda faptului că și Pentagonul, și Agenția ajung în situații complicate pe teren.

De altfel, cooperarea dintre ele nu a fost niciodată simplă sau lipsită de accidente, fie pentru că la mijloc se găsesc orgolii individuale – din partea politicianilor șefi de instituții –, fie că se împiedică în eternele orgolii instituționale. Trebuie spus că încălcarea competențelor fiecărei instituții nu reprezintă o noutate. Așa cum amintea un critic al cărții: CIA a condus vaste operațiuni paramilitare în timpul războiului din Vietnam și în vremea invaziei sovietice din Afganistan, în timp ce Pentagonul s-a ocupat mai întotdeauna de spionaj. Însă, mai ales după căderea Uniunii Sovietice, CIA nu s-a mai îndeletnicit decât în situații excepționale cu sabotaje, cu lovituri de stat sau cu operațiuni paramilitare, revenind la rolul clasic al agenției de spionaj și ocupându-se de subtilizarea secretelor strategice ale altor state.

Însă ceea ce schimbă fundamental filosofia de acțiune a CIA este apariția dronelor, a vehiculelor aeriene fără pilot, altfel, o armă perfectă pentru un serviciu de spionaj: ucide de la distanță, nu intră în atenția publicului și dizolvă responsabilitatea morală. Continuu perfecționate tehnic, din ce în ce mai eficiente și mai rapide, omniprezente și totuși greu de detectat, dronele devin personajul principal al *targeted killing* („eliminarea cu precizie a țintelor”). Utilizarea lor pe scară largă, singure sau în combinații tactice, implicând unități speciale ca suport terestru, obligă cele două instituții la colaborare, ceea ce ajunge să ofere acestui *modus operandi* un grad ridicat de reușită, transformând folosirea dronelor în replică ultimă la actele teroriste. Interesul și susținerea arătate de Administrația Obama programelor de achiziționare și folosire a dronelor mai au o cauză, susține autorul: nevoia de a opri, cu minime efecte politice negative, așa-numitul *RDI Program* (*Rendition, Detention, Interrogation Program*, adică programul de capturare, deținere și interogare a principalilor suspecți de terorism, desfășurat, în principal, la baza Guantanamo din Cuba), inițiat în timpul Administrației Bush. Cu un subtil simț al umorului negru, Mazzetti scrie că „uciderea prin telecomandă este antiteza interogatoriului sec și detaliat. Cumva pare mai curată, mai puțin personală”. Rezultatul este, cum se vede, stilul cu totul nou de administrare

a conflictelor armate, în care nu mai este nevoie de declarații de război sau de desfășurare amplă de trupe, fiind suficientă intervenția punctuală asupra țintei. CIA, afirmă autorul, se transformă dintr-o clasică agenție de spionaj într-o mașină de ucis, într-o organizație preocupată de vânatoarea de oameni, iar directorul CIA într-un comandant militar care conduce un război global clandestin fără să fie neapărat supus vreunui control civil, democratic.

Mazzetti adaugă la această concluzie și faptul că utilizarea droneilor a condus la reconfigurarea intervențiilor militare, dând cale liberă angajării mercenarilor și a armatelor private, între care Blackwater face notă distinctă prin dimensiune, implicare și rezultate. Cu alte cuvinte, fața războiului s-a schimbat fundamental. Cumva premonitoriu, în octombrie 2002, pe când era senator de Illinois, Barack Obama se adresa auditoriului său astfel: „Nu mă opun războaielor. Sunt însă împotriva războaielor prostești!”; acestei viziuni de *smart war* îi răspunde, peste ani, în timpul Administrației Obama, strategia de luptă împotriva terorismului care a condus la așa-numitele „execuții extra-judiciare” prin intermediul instrumentelor noi, tehnice, descrise mai sus. Iar noi, în ecoul unuia dintre recenziții ediției americane a cărții de față, ne întrebăm, la rândul-ne, dacă nu cumva astfel este garantată creșterea numărului de inamici mult dincolo de ceea ce poate elimina noua filosofie de luptă.

Evident, cititorul român are în fața ochilor o carte curajoasă. În subsidiar, efortul autorului ar trebui înțeles ca răspuns la întrebarea următoare: există vreo limită de acțiune ce ar trebui respectată când securitatea națională este în pericol? Sau, în același sens: cât rău poți face sau crea pentru a evita un rău mai mare? Mazzetti crede că noul mod de a purta războiul – indiferent împotriva cui sau împotriva cărui stat – implică doar susținerea Executivului american, adică, în ultimă instanță, a Președintelui, ceea ce este profund dăunător democrației și drepturilor omului. Rămâne ca și cititorul ediției românești să cugete asupra dilemei.

Prolog

Războiul de dincolo

„O muncă bună de spionaj – predicase dintotdeauna Controlul – era ceva ce se făcea treptat și care se baza pe un fel de blândețe.

Vânătorii de scalpuri constituiau excepția la propria-i regulă.

Nici nu lucrau treptat, nici nu se purtau blând.”

John Le Carré – *Cârțița*

Escortat de polițiști pakistanezi, americanul solid, spionul, a fost adus într-o cameră de interogatoriu ticsită. Prin tot vacarmul de telefoane mobile care sunau și discuții încrucișate între detectivi, vorbind un talmeș-balmeș de urdu, punjabi și engleză, anchetatorul încerca să descifreze faptele cazului.

— America... tu din America?

— Da.

— Din America, și-aparții de ambasada americană?

— Da – și vocea lui nervoasă de american a tunat, ca s-acopere vorbăria din jur: Pașaportul meu – i l-am arătat polițistului de-acolo... A rămas pe undeva. S-a pierdut.

Pe filmarea neclară a interogatoriului, s-a văzut cum își băga mâna în bluzonul de flanelă cu model în pătrățele și scotea un snop de ecusoane de identificare, înșirate pe un șnur trecut pe după gât. Era unul dintre puținele lucruri pe care izbutise să le păstreze, după scena haotică de la sensul giratoriu.

— Țsta-i un ecuson vechi. De la Islamabad.

I-a băgat ecusonul sub nas individului care stătea față-n față cu el, de partea cealaltă a mesei, după care i-a arătat un ecuson mai recent, dovada că funcționa la consulatul american din Lahore.

A sunat un telefon, și unul dintre ofițerii din camera și așa înghesuită a pus capăt convorbirii, cât a putut de repede:

— Am arestat un om al ambasadei. Te sun eu mai târziu.

Interogatoriul a continuat.

— Lucrezi la consulatul general din Lahore?

— Da.

— Ca... ce?

— Țăă... lucrez doar consultant acolo.

— Consultant?

Omul din spatele mesei și-a luat o mutră sceptică. A făcut o pauză, după care a lătrat o întrebare în urdu către un alt polițist:

— Și cum îl cheamă?

— Raymond Davis, i-a răspuns ofițerul.

— Raymond Davis, a confirmat americanul. Pot să stau jos?

— Chiar te rog. Vrei dăm apă? I-a întrebat polițistul.

— Aveți o sticlă? O sticlă de apă? a vrut să știe Davis.

Un alt ofițer din încăperea a izbucnit în răs:

— Vrei apă?, I-a întrebat. N-ai bani, nu apă.

Prin spatele scaunului pe care s-a trântit Davis, un alt polițist a intrat în cameră și a cerut să fie pus în temă.

— Țsta înțelege totul? Și doar doi oameni a omorât?¹

Raymond Allen Davis – fost, la viața lui, vedetă de fotbal american și de wrestling la un liceu din vestul Virginiei, veteran al Beretelor Verzi din armată și, totodată, soldat în regim privat la firma Blackwater USA, iar acum agent clandestin al CIA

¹ Interogatoriul la care a fost supus Raymond Davis de către polițiștii din Lahore este redat după o înregistrare video cu telefonul mobil, făcută în timp ce i se puneau întrebări. Filmarea poate fi găsită la adresa: www.youtube.com/watch?v=o10sPS6QPXk.

în Pakistan – se strecurase, câteva ore mai devreme, prin traficul dens din Lahore, înghesuindu-se pe scaunul șoferului unei mașini Honda Civic albe. Oraș stăpânit cândva de moguli, de adepți ai religiei *sikh* și de britanici, Lahore este capitala intelectuală și culturală a Pakistanului și, de aproape un deceniu, se găsea la periferia războiului secret, pe care America îl purta în Pakistan.

Dar, până în anul 2011, harta militantismului islamic din interiorul Pakistanului fusese redesenată și facțiuni care avuseseră până atunci prea puține contacte unele cu altele încheiaseră noi alianțe, ca să scape cu viață din campania dusă de CIA cu dronele, în munții dinspre apus. Grupări care-și axaseră cea mai mare parte a energiilor, visând cu ochii deschiși, pe atacuri sângeroase împotriva Indiei acum începuseră să se alinieze mai aproape de Al-Qaida și de alte organizații însetate de jihadul global. Unele dintre aceste grupări aveau rădăcini profunde în Lahore, motiv pentru care, iată, Raymond Davis și o echipă de la CIA declanșaseră operațiuni dintr-o casă conspirativă din acel oraș.

Dar acum, Davis ajunsese într-o secție de poliție din Lahore, după ce împușcase doi tineri care se apropiaseră de mașina lui cu armele scoase, călare pe o motocicletă neagră, la un sens giratoriu sufocat de mașini, biciclete și ricșe. Davis își scosese și el pistolul Glock semiautomat și trăsese un pumn de gloanțe direct prin parbriz, făcându-l țândări și lovindu-l pe unul dintre cei doi în stomac, în braț și-n cine știe ce altă parte a corpului. Când îl văzuse pe celălalt fugind, se dăduse jos din mașină și-i trăsese și lui câteva gloanțe în spate.

Ceruse ajutor prin radio de la consulatul american și, în decurs de câteva minute, se ivise un vehicul Toyota Land Cruiser, care gonia în direcția greșită, pe o stradă cu sens unic. Dar mașina izbise și omorâse un tânăr motociclist pakistanez, după care plecase cu tot cu Davis, care încă mai stătea în mijlocul drumului. La fața locului, se răspândiseră tot felul de obiecte bizare,

printre care o mască neagră, cam la o sută de cartușe și o bucată de stofă cu steagul american. Telefonul celular din mașina lui Davis conținea fotografii ale unor instalații militare pakistaneze, făcute pe șest¹.

La câteva zile după calamitatea de la sensul giratoriu, directorul CIA l-a mințit pe spionul-șef din Pakistan, într-o discuție telefonică și o întâlnire privată, și a negat că Davis ar fi lucrat pentru CIA. Președintele Barack Obama s-a exprimat vag, într-o conferință de presă, despre ce rol juca Davis în acea țară, și a cerut ca „diplomatul nostru din Pakistan”² să fie pus în libertate. Șeful centrului CIA de la Islamabad, care sosise în țară cu doar câteva zile înaintea incidentului cu împușcături, s-a certat fățiș cu ambasadorul american de acolo, insistând că Statele Unite nu făceau niciun compromis și nu încheiau niciun fel de înțelegere pentru a obține eliberarea lui Raymond Davis. Regula jocului se schimbase în Pakistan, a zis el, și vremea relațiilor amicale dintre CIA și serviciul de spionaj pakistanez trecuse.

De atunci înainte, situațiile aveau să fie tratate după Regulile Moscovei³ – după metodele nescrise, neiertătoare ale spionajului practicat între adversari, în timpul Războiului Rece⁴.

Într-o clipă, toată acea poveste sângeroasă a părut a confirma ipotezele conspiraționiste amplificate prin bazarurile aglomerate și pe culoarele puterii din Pakistan: că Statele Unite își trimiseră o ditamai armata secretă în acea țară, oameni care să semene haos și violență, ca parte a unui război acoperit, pe care-l purtau

¹ Mark Mazzetti *et al.*, „American held in Pakistan worked with CIA”, *The New York Times*, 21 februarie 2011.

² Vezi conferința de presă a președintelui Barack Obama din 15 februarie 2011.

³ *The Moscow rules* (în engl., în orig.) – reguli nescrise ale agenților secreți americani care trebuiau respectate cu strictețe în activitatea de spionaj în Moscova și, prin extensie, în orice țară comunistă (n. red.).

⁴ Autorul a intervievat doi oficiali americani.

americani acolo. Soția uneia dintre victimele lui Davis, convinsă că asasinul soțului ei n-ar fi fost adus niciodată în fața justiției, a înghițit o cantitate mortală de otravă de șobolani.

Dar cazul Davis spunea și o poveste mai amplă. Fosta Beretă Verde, angajată de CIA pentru o vânatoare de oameni în Pakistan, era imaginea unei agenții americane de spionaj care se transformase, după un deceniu de conflicte purtate la mare depărtare de zonele de război declarate. Nemaifiind un serviciu de spionaj în sens tradițional, dedicat obținerii de secrete ale guvernelor străine, CIA devenise o mașină de ucis, o structură obsedată de vânatoarea de oameni.

Și, la fel cum ajunsese CIA să preia sarcinile asociate în mod tradițional cu armata, spionii transformându-se în soldați, s-a întâmplat și reversul. Militarii americani s-au dispersat în spațiile sumbre ale politicii externe americane, echipe de comando îndeplinind misiuni de spionaj, pe care Washingtonul nici nu visa c-ar fi putut ajunge vreodată să le aprobe, înainte de 11 septembrie 2001. Anterior atacurilor din acea zi, Pentagonul se ocupa foarte puțin cu spionajul practicat de oameni, iar CIA nu avea permisiunea oficială de a ucide. În anii care au trecut de atunci, fiecare dintre cele două organizații s-a ocupat din plin cu amândouă și un complex militar-informativ a luat naștere, cu scopul de a purta noul tip de război american.

Liniile general-istorice ale războaielor din Afganistan și Irak sunt bine cunoscute, de-acum. Dar, de mai bine de un deceniu, s-a desfășurat un război separat și paralel, o reflecție sumbră a „marilor războaie” în care s-a lansat America după atacurile de la 11 septembrie 2001. Într-un război din umbră, purtat pe cealaltă parte a globului, America și-a urmărit dușmanii, folosindu-se de roboți-asasini și de trupe de operațiuni speciale. A plătit mercenari să constituie rețele de spionaj clandestine și s-a bazat pe dictatori veroși, pe servicii străine de spionaj nestatornice și pe armate mandatate, formate din scursuri. În locuri unde Statele Unite nu puteau trimite trupe terestre, au apărut personaje dubioase, care au jucat roluri marginale – de pildă, un oficial de-al

Pentagonului, fumător înrăit, care a făcut echipă cu o figură de la CIA, din scandalul Iran-Contra¹, și împreună au pus la cale, neoficial, o operațiune de spionaj în Pakistan; sau o moștenitoare bogată din țara cailor, Virginia, care într-atât de obsedată a devenit de Somalia, încât a convins Pentagonul s-o angajeze chiar pe ea să vâneze agenți ai organizației Al-Qaida din acea țară.

Războiul s-a întins pe mai multe continente – din munții Pakistanului până în deșerturile din Yemen și din Africa de Nord, și de la războaiele interclanuri, mocnite, din Somalia până la cele din junglele de nepătruns din Filipine. Bazele războiului secret au fost puse de un președinte republican conservator și preluate de unul democrat-liberal, care a devenit fermecat de ceea ce moștenise. Președintele Barack Obama l-a considerat o soluție alternativă potrivită la războaiele păguboase, costisitoare, care dărâmă guverne și necesită ani întregi de ocupație americană. Pentru a-l cita pe John Brennan, unul dintre cei mai apropiați consilieri ai lui Obama, pe care președintele democrat a sfârșit prin a-l numi șef la CIA, în locul „ciocanului”, America s-a reorientat către „bisturiu”.

Analogia sugera că tipul acesta nou de război ar fi fără costuri și fără greșeli – o chirurgie fără complicații. Nu e chiar așa. Calea cuțitului a creat dușmani, în aceeași măsură în care i-a obliterated. A generat resentimente printre foști aliați și, câteodată, a contribuit la instabilitate, chiar în timp ce se străduia să instaureze ordinea în locul haosului. A scurtcircuitat mecanismele prin care Statele Unite, ca națiune, se angajează într-un război și l-a transformat pe președintele american în arbitru suprem, care stabilește anume ce oameni din țări îndepărtate mor sau rămân în viață. Această cale a războiului a generat și multe succese, de pildă uciderea, în cele din

¹ Scandal politic survenit în al doilea mandat al președintelui Ronald Reagan (1985–1988), în care s-a dovedit că înalte oficialități ale Administrației aprobaseră vânzarea de arme către Iran, pentru ca, din fondurile obținute, să poată finanța grupările de gherilă Contras din Nicaragua, deși Congresul interzisese sprijinirea lor financiară (n. tr.).

urmă, a lui Osama bin Laden și a celor mai de încredere adepți ai săi. Dar a și coborât ștacheta felului în care se poartă războiul, pentru că le vine mai ușor acum Statelor Unite, decât în orice alt moment al istoriei lor, să întreprindă acțiuni de lichidare la capătul lumii. Ceea ce urmează este povestea unui experiment care a durat mai bine de un deceniu și a rezultatelor ieșite din acest laborator.

Sir Richard Dearlove a presimțit viitorul cu doar câteva săptămâni după atacurile de la 11 septembrie 2001. Șef al serviciului secret de spionaj britanic, MI6, el a venit în Statele Unite, împreună cu alte oficialități de frunte ale spionajului britanic, să-și arate solidaritatea cu cel mai apropiat dintre toți aliații Marii Britanii. Dearlove s-a prezentat la cartierul-general al Agenției de la Langley, din Virginia, pentru a transmite personal mesajul că spionii britanici își deschideau registrele, oferindu-le celor de la CIA un acces rarisim la toate dosarele pe care le avea MI6 despre membrii organizației Al-Qaida.

Britanicii îi școliseră pe americani în arta subtilă a spionajului, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, dar ei de mult abordau diferit jocul de-a spionii. În 1943, un membru al Grupului de Operațiuni Speciale al lui Winston Churchill se plângea că „temperamentul americanilor pretinde rezultate rapide și spectaculoase, în timp ce politica britanică mizează, în general, pe discuții îndelungate și pe trudă”. El sublinia pericolele pe care le implica metodologia pusă în practică de OSS, care precedase CIA și care se baza pe aruncarea în aer a depozitelor de arme, pe tăierea liniilor telefonice și pe minarea căilor de aprovizionare inamice. Americanii aveau mai mulți bani decât minte, avertiza respectivul, iar faptul că OSS „tânjea să se joace de-a *cowboy*-i și *pieile-roșii*” nu putea conduce decât la necazuri pentru alianță¹.

¹ Gândurile acestui ofițer în legătură cu OSS apar citate în cartea lui Douglas Waller, *Wild Bill Donovan: The Spymaster Who Created the OSS and Modern American Espionage*, Free Press, New York, 2011, pp. 188–189.

Dearlove crescuse în tradiția clasică a spionajului britanic. El absolvise „Queens' College” de la Universitatea Cambridge, un teren tradițional de recrutare pentru serviciile secrete britanice, și fusese numit în posturi din străinătate – în Africa, în Europa și la Washington. Ca și predecesorii săi, în calitate de șef la MI6, își semna toate memorandumurile interne cu numele de cod „C” – tot prin tradiție, numai cu cerneală verde.

La scurtă vreme după ce avionul cu indicativul ASCOT-1 îl depusese la Washington, Dearlove ajunsese la CTC de la cartierul-general al CIA. Pe un ecran mare, ofițerii de acolo urmăreau o filmare cu un camion alb, marca Mitsubishi, care mergea pe un drum din Afganistan. Dearlove știa că Statele Unite își dezvoltaseră capacitatea de a purta război cu telecomanda, însă nu mai văzuse niciodată, până atunci, cum acționa un avion teleghidat *Predator*.

Câteva minute s-au scurs, până când cele două linii încrucișate din mijlocul ecranului s-au poziționat fix deasupra camionului, după care explozia unei rachete a inundat întregul ecran cu o lumină albă orbitoare. După alte câteva secunde, imaginea s-a limpezit și s-a putut vedea camionul distrus, contorsionat, mistuindu-se în flăcări¹.

Dearlove s-a întors către grupul de ofițeri de la CIA, printre care se număra și Ross Newland, un veteran al Agenției, care, cu câteva luni mai devreme, fusese numit în cadrul unui grup de lucru care superviza programul avioanelor fără pilot *Predator*. Britanicul a schițat un zâmbet acru și a zis:

— Aproape că nu mai are niciun haz, nu?

¹ Detaliile vizitei făcute de Sir Richard Dearlove la Langley provin de la Ross Newland, un fost cadru de conducere de la CIA, care stătea chiar lângă Dearlove în momentul în care avionul-spion *Predator* a distrus camionul.

Casa Albă cu el, pentru cazul în care președintele vrea să știe ce se petrece în Bosnia». Și-atunci, eu am zis: «E caraghios! Președintele n-o să se uite niciodată prin găurica asta ca de pai de sorbit sucull!»¹

În cele din urmă, Deutch i-a luat partea lui Blair și CIA n-a mai prezentat la Casa Albă înregistrările video făcute de avionul *Predator*. Era o bătaie ridicolă, dar pentru Blair acest episod și altele în care a fost implicat, împotriva serviciului clandestin al Agenției, au reprezentat semne clare că Direcția de operațiuni era capabilă să muște orice mână care ar fi încercat să-i blocheze accesul direct către Biroul Oval.

Cu mai bine de un deceniu mai târziu, cu un alt președinte democrat la butoane, Blair avea să încerce din nou să se bage între CIA și Casa Albă. De astă-dată, avea să se dovedească fatal pentru cariera lui.

¹ *Ibidem.*

Capitolul 4

Spionii lui Rumsfeld

„S-ar zice că ne-am creat propria noastră CIA, dar e ca Topsy, necoordonată și necontrolată.”¹

Frank Carlucci, Adjunctul Secretarului Apărării, 1982

„Dată fiind natura lumii noastre, chiar nu ne putem gândi la faptul că Departamentul [Apărării] ar trebui să nu ajungă într-o postură de dependență cvasitotală față de CIA în situații cum este aceasta?”²

Donald Rumsfeld, Secretarul Apărării, 2001

În noiembrie 2001, în timp ce echipe de Berete Verzi americane, agenți operativi de la CIA și căpetenii războinice afgane alungau forțele talibane din Kabul și Kandahar, Donald Rumsfeld a zburat cu avionul la Fort Bragg, în Carolina de Nord, o bază întinsă din

¹ Frank C. Carlucci, „Memorandum în atenția Subsecretarului-adjunct pentru Politici, Richard Stillwell”, Washington, D.C., 26 mai 1982, declassificat în 2001, ca urmare a cererii formulate în baza Legii pentru Libertatea Informației de către Arhiva Siguranței Naționale. Jeffrey T. Richelson și Barbara Elias, din cadrul Arhivei, au compilat și alte documente declassificate, la care face trimitere acest capitol. La fel de neprețuit pentru capitolul de față este și textul lui Robert Chesney din 2012, „Military-intelligence convergence...”

² Donald H. Rumsfeld, „Memorandum SECRET în atenția generalului Richard Myers, președintele Comitetului Reunit al Șefilor de State-Majore”, 17 octombrie 2001.

Fayetteville, care de mulți ani era cantonamentul unui mare număr de soldați din trupele militare de operațiuni speciale. Era vorba să fie, în primul rând, o zi de primiri cordiale, Rumsfeld urmând să-i întâlnească pe comandanții Forțelor Speciale și să le mulțumească pentru ceea ce fusese, până atunci, o invazie surprinzător de ușoară în Afganistan.

După o dimineață de felicitări și prezentări în PowerPoint, Rumsfeld a fost urcat în mașină și condus la un complex împrejmuit cu ziduri, care mușca din Fort Bragg și era învecinat cu baza Pope a Forțelor Aeriene. Acela era sediul JSOC, o structură clasificată ca strict secretă, compusă mai ales din agenți operativi ai Armatei, de la Delta Force, și din membri ai Naval Special Warfare Development Group, mai cunoscut sub apelativul „Echipa SEAL numărul 6”. JSOC era un braț operațional de mai mică anvergură al mai-vastului SOCOM, în ciuda faptului că la vremea respectivă Pentagonul refuza până și să recunoască existența grupului.

Cei de la JSOC au dat o reprezentație pentru Secretarul Apărării, aflat în vizită. Pentru a-și demonstra capacitatea de a introduce comandouri în alte țări, care să treacă neobservate, soldații s-au parașutat dintr-un avion și au aterizat exact în fața lui Rumsfeld. Unul dintre ei, care purta costum și ducea în mână o servietă, s-a lepădat de parașută și a părăsit zona de aterizare încălțat cu pantofi cu bombeul lustruit. Rumsfeld a fost dus și la o „casă de împușcături”, unde a fost martorul unei operațiuni de salvare a ostaticilor – agenții de la JSOC pretinzând că-i uciseseră pe toți cei care luaseră ostatici, fără să le facă niciun rău acestora din urmă¹. Rumsfeld a fost cucerit pe dată.

La momentul respectiv, grupul de operațiuni speciale căpătase deja o bună experiență în materie de făcut pe grozavii pentru oficialitățile venite în vizită. Cu mulți ani mai înainte,

¹ Dintr-un interviu luat de autor lui Robert Andrews. Vezi, de asemenea, Rowan Scarborough, *Rumsfeld's War: The Untold Story of America's Anti-Terrorist Commander*, Regnery, New York, 2004, pp. 8–10.

în 1986, Dick Cheney, în calitate de membru al Congresului, a mers la Fort Bragg pentru o zi de întâlniri cu comandantii Delta Force și a aflat cum foloseau aceștia bazele de date pentru a culege informații despre posibile amenințări teroriste. În toial unei prezentări despre LexisNexis – astăzi nelipsita bază de date de știri și documente, care pe atunci era încă o noutate –, Cheney i-a cerut militarului care făcea prezentarea să caute numele său în baza de date. Prima care a ieșit la iveală a fost o știre despre un proiect de lege din Camera Reprezentanților, pe care Cheney îl sprijinise și despre care un alt membru al Congresului spusese, cu o zi înainte, că avea să voteze împotriva.

Cheney s-a făcut livid la față. I-a ordonat ofițerului de gardă să-l caute imediat pe acel membru al Congresului, după care, chiar de acolo, dinăuntru centrului de operațiuni, a țipat la respectivul, la telefon. „A trebuit să părăsim toți camera”¹, își amintea Thomas O’Connell, pe atunci un ofițer de spionaj de vârf la JSOC, căruia Cheney i se păruse „un om schimbat”, când văzuse forța care putea rezulta din folosirea bazelor de date pentru a strânge informații despre un individ anume. Din acel moment, spunea O’Connell, Cheney nu s-a mai simțit confortabil, decât utilizând linii telefonice speciale.

După 15 ani, într-un pelerinaj similar la Fort Bragg, vechiul mentor al lui Cheney, Donald Rumsfeld, a crezut și el că i se oferea ocazia să arunce o privire în viitor. În această călătorie, Rumsfeld era însoțit de Robert Andrews, care fusese alături de el aproape constant, în săptămânile de după atacurile de la 11 septembrie 2001. Andrews era oficialitatea civilă de rangul cel mai înalt de la Pentagon, însărcinată cu operațiuni speciale, și, precum Vergiliu în *Infernul* lui Dante, îi servea drept ghid lui Rumsfeld într-o lume sumbră, care se extinsese dramatic de când acesta din urmă o vizitase pentru prima dată, în calitate de Secretar al Apărării sub Administrația Ford.

¹ Dintr-un interviu luat de autor lui Thomas O’Connell.

Rumsfeld nu și-ar fi putut găsi un ghid mai competent. De felul său din popor și originar din Spartanburg, Carolina de Sud, Andrews absolvise Universitatea din Florida, în 1960, cu o diplomă în inginerie chimică și se înrolase în Armată, în cadrul Corpului de Instruire a Ofițerilor în Rezervă, crezând că avea să poarte uniformă numai doi ani. În loc de asta, în 1963, se înrolase în Beretele Verzi și începuse ceea ce avea să se dovedească a fi o cufundare de cinci decenii în lumea operațiunilor speciale și a spionajului. În anul următor, fiind un tânăr căpitan în Forțele Speciale, plecase în Vietnam, în prima din cele două detașări în cadrul cărora a făcut parte dintr-o unitate paramilitară acoperită, care ducea un război secret cu Vietnamul de Nord, cu sabotaje, asasinate și propagandă mincinoasă. Unitatea respectivă, cunoscută oficial sub denumirea fad-birocratică de Military Assistance Command, Vietnam Studies And Observation Group (MACV-SOG), organiza cele mai ample și mai complexe operațiuni secrete pe care Statele Unite le desfășuraseră de pe vremea OSS¹.

Andrews se întorsese din Vietnam și scrisese o carte, *The Village War*, despre vastele rețele de spionaj din cătunele sud-vietnameze, pe care comuniștii le puseseră pe picioare la începutul anilor 1960 și pe care le foloseau în cursul războiului pentru a induce în eroare trupele sud-vietnameze și americane. Cartea se baza, aproape integral, pe rapoartele întocmite după interogarea militarilor nord-vietnamezi capturați și a luptătorilor Viêt-Công²-ului luați prizonieri, dar și pe relatările transfugilor nord-vietnamezi. Ea fusese citită de multă lume de la CIA, și în 1975, imediat după ocuparea Saigonului de către militarii

¹ Shultz Jr., Richard H. Shultz Jr., *The Secret War Against Hanoi: The Untold Story of Spies, Saboteurs, and Covert Warriors in North Vietnam*, HarperCollins, New York, 1999, p. IX.

² *Viêt Công*, sau Frontul de Eliberare Națională, organizație politică și paramilitară sud-vietnameză, aliată a Vietnamului de Nord, care lupta împotriva Statelor Unite și Vietnamului de Sud (n. tr.).

Nordului, Andrews primise propunerea de a lucra la Langley, ca șef al unei echipe care avea să perieze analizele clasificate ale Agenției, legate de Vietnam.

„În esență, era vorba de căutat eșecurile muncii de spionaj”, își amintea Andrews, care avusese ocazia să realizeze că problemele de care se lovise America în Vietnam avuseseră de-a face la fel de mult cu o profundă ignoranță în privința culturii și a psihologiei vietnamezilor, ca oricare alte greșeli grave ale militarilor. El rămăsese la CIA timp de cinci ani, după care plecase și se angajase în industria de apărare, și se apucase de scris o serie întreagă de romane polițiste și de spionaj, printre care și unul intitulat chiar așa: *Turnurile*. Era vorba, în cartea respectivă, despre un fost agent de la CIA, care se străduia, disperat, să dezamorseze o conspirație teroristă de pe teritoriul Statelor Unite. Pe copertă figura o imagine cu turnurile gemene de la World Trade Center.

Andrews avea 64 de ani când s-a întors la Pentagon, în 2001, și stătea lângă Rumsfeld pe 25 septembrie, când generalul Charles Holland, șeful SOCOM, i-a oferit acestuia cea dintâi prezentare a felului în care militarii aveau să poarte războiul cu Al-Qaida¹. Rumsfeld îi ceruse generalului Holland să vină cu un plan pentru o campanie la nivel global, dincolo de pozițiile fortificate pe care Al-Qaida le deținea în Afganistan, iar acum, când își adunase consilierii în jurul unei mese de conferințe, se aștepta să i se spună că pretențiile lui puteau fi puse în practică.

Prezentarea s-a desfășurat bine, după un început promițător, până când Holland a expus o hartă pe care a punctat țările – Afganistan, Pakistan, Somalia, Yemen, Mauritania și unele părți din America Latină – unde militarii credeau că s-ar fi ascuns locotenentii lui Osama bin Laden. Rumsfeld a început să se agite și l-a întrerupt pe general: „Cât de curând putem declanșa operațiunile în aceste țări?”, a întrebat. Holland s-a gândit în liniște, câteva momente, după care

¹ Dintr-un interviu luat de autor lui Robert Andrews.

i-a spus lui Rumsfeld exact ceea ce irascibilul Secretar al Apărării nu voia să audă: „Păi, ar fi destul de greu, pentru că nu avem niciun fel de informații viabile”.

Și mai era o problemă: SOCOM nu era nici măcar pregătit să poarte un asemenea tip de război – de fapt, orice tip de război. Treaba Comandamentului se reducea la instruirea de militari pentru operațiuni speciale, la pregătirea lor pentru luptă și la expedierea lor către alte comandamente militare, din regiuni precum Orientul Mijlociu, zona Pacificului și pe unde mai era nevoie de ei. Comandanții regionali își păzeau cu înverșunare propriile porțiuni din suprafața globului și deloc nu priveau cu ochi buni perspectiva ca SOCOM să-și pună în aplicare misiunile în ograda lor.

Lucrurile au degenerat apoi, când Rumsfeld i-a pus o altă întrebare generalului Holland, la care-și imagina că putea primi un răspuns acceptabil: când aveau să ajungă trupele însărcinate cu operațiuni speciale în Afganistan și să pornească războiul în acea țară? „Când primim autorizație de la CIA” – sunase răspunsul sec al militarului.

Robert Andrews s-a uitat la Rumsfeld, care i s-a părut, după cum își amintea ulterior, că „mai avea puțin și se-nfigea cu capul în tavan”. În doar câteva minute, Secretarul Apărării fusese informat nu numai că trupele lui costisitoare, pregătite pentru operațiuni speciale, nu aveau date informative despre Al-Qaida, ci și că nu puteau nici măcar să se deplaseze pe câmpul de luptă, fără permisiunea lui George Tenet și a celor de la CIA.

Acest lucru i-a creat adeseori un sentiment de frustrare lui Rumsfeld, în lunile de după atacurile de la 11 septembrie 2001 – de fapt, atât de frecvent, încât odată i s-a plâns generalului Tommy Franks, șeful Centrului de Comandă al Statelor Unite și generalul însărcinat cu conducerea războiului afgan, că, deși Departamentul Apărării avea de câteva ori dimensiunea CIA, militarii se comportau „ca niște păsărele într-un cuib, așteptând să le dea drumul

cineva la viermișori în cioculețe”¹. La câteva zile după izbucnirea războiului din Afganistan, el i-a expediat un memorandum scris pe un ton sever generalului Richard Myers, președintele Comitetului Reunit al Șefilor de State-Majore, în care-i spunea: „Dată fiind natura lumii noastre, chiar nu ne putem gândi la faptul că Departamentul [Apărării] ar trebui să nu ajungă într-o postură de dependență cvasitotală de CIA în situații cum este aceasta?”

Rumsfeld vorbise de multe ori critic despre agenția de spionaj. În 1998, când prezida o comisie independentă, al cărei scop era să evalueze amenințările cu lansarea de rachete balistice împotriva Statelor Unite, îi adresase o scrisoare lui Tenet, în care acuza usturător evaluările făcute de CIA în privința utilizării de asemenea rachete de către țări precum Iranul și Coreea de Nord. Acum, însă, în toiul unui alt război, își dădea seama că resimțea invidie față de capacitatea Agenției de a-și trimite agenții în orice loc, în orice moment, fără să fie obligată să ceară permisiunea. „Se poate spune în mod legitim că schimbarea, în privința felului de a purta războiul, a survenit după conștientizarea faptului că nu dispuneam de informațiile necesare, pentru a putea lupta cum ne doream să luptăm”, a spus Andrews, comentând ce decizii a luat șeful său la un an după atacurile de la 11 septembrie 2001.

Rumsfeld a tras concluzia că unica soluție era să facă Pentagonul să semene mai mult cu CIA.

Preocupările lui Donald Rumsfeld nu erau cu desăvârșire noi. În 1980, după un teribil eșec în Dasht-e Kavir, Marele Deșert de Sare al Iranului, Pentagonul a decis că avea nevoie de mai mulți spioni.

Misiunea clandestină din aprilie anul acela, de a salva 52 de ostatici deținuți în complexul Ambasadei americane de la Teheran, a fost sortită eșecului de la bun început. Dintre cele opt

¹ Donald Rumsfeld, *Known and Unknown: A Memoir*, Sentinel, New York, 2011, p. 392.

elicoptere implicate în operațiunea de salvare, la trei au apărut dificultăți mecanice în zborul către zona de aterizare din adâncimea teritoriului inamic; un altul a făcut o aterizare forțată la locul de întâlnire; și, la scurt timp după ce comandanții dăduseră ordin de renunțare la o misiune, un elicopter prins într-o furtună de nisip s-a ciocnit de un avion cargo militar, din accident rezultând o explozie care a luminat cerul deșertului și a ucis opt soldați.

Misiunea din Iran, deși ratată, nu a fost privită de militari ca o simplă conjugare de așteptări naive, planificare greșită și proastă execuție. În mințile unora dintre membrii comandourilor, care și-au văzut prietenii uciși în exploziile din deșert, reușita operațiunii „Gheară de vultur” fusese parțial împiedicată de faptul că CIA nu furnizase informațiile tactice necesare, pentru ca militarii să știe la ce să se aștepte pe durata misiunii.

Chiar și înaintea eșecului ei dezastruos, misiunea fusese pusă în dificultate de luptele dintre CIA și militari pe marginea felului în care ar fi trebuit adunate informații pentru operațiune. Agenția se dovedise deja incapabilă să priceapă dinamica Revoluției Iraniene, directorul CIA, Stansfield Turner, lamentându-se, în reuniunile Consiliului Național de Securitate, că Agenția nu avea decât puține surse în Iran și se baza, în mare măsură, pe rapoartele ziarelor americane¹ și pe cele de la BBC, pentru informații. Comandantul Delta Force pentru acea misiune nu avea încredere în ofițerii de la CIA desemnați să culegă informații în Iran, înainte de operațiune, așa încât l-a trimis pe Richard Meadows,

¹ Mark Bowden, *Guests of the Ayatollah: The Iran Hostage Crisis: The First Battle in America's War with Militant Islam*, Grove Press, New York, 2006, p. 122. Unicul succes al celor de la CIA, înaintea operațiunii, a fost rezultatul norocos al hazardului: un ofițer al Agenției, care părea să Teheranul la bordul unui avion, a stat, întâmplător, alături de un bucătar pakistanez care lucrase recent în complexul Ambasadei americane. Acesta le-a dat americanilor informația crucială că toți ostaticii erau ținuți în același loc, în interiorul arhivei.

Capitolul 15

Doctorul și șeicul

„Nu vreau să fiu eu ambasadorul.”

Șeful centrului CIA de la Islamabad

Doctorul Shakil Afridi lucra deja pentru CIA de mai bine de un an, când intermediarul său american i-a dat o serie nouă de instrucțiuni. Se întâmpla în ianuarie 2011, luna în care a fost arestat Raymond Davis, iar medicul pakistanez tocmai parcursesese protocolul complicat, pe care-l pregătise Agenția pentru el, ca să-și întâlnească personal contactul american. Doi bărbați aveau să-l ia dintr-un loc anume desemnat – uneori, de la o benzinărie Shell, alteori dintr-o piață exterioară aglomerată –, să-i facă percheziție corporală și să-l pună să se întindă pe bancheta din spate a mașinii cu care veniseră, acoperit cu o pătură. În aceea zi, mașina se învârtise în zigzag pe străzile Islamabadului, apoi se oprise și Afridi coborâse. Acolo îl aștepta o americană, pe care n-o cunoștea decât sub numele Sue¹, la volanul unui vehicul Toyota Land Cruiser.

¹ Cele mai multe amănunte despre întâlnirile doctorului Afridi cu intermediarii săi de la CIA provin din răspunsurile date de el însuși unui grup de investigații pakistanez, care a cercetat rolul jucat de el în operațiunea de prindere și lichidare a lui Osama bin Laden. Alte amănunte au fost suplinite cu ajutorul unor oficialități americane, care au avut cunoștință despre munca doctorului pentru CIA, din 2008 până în 2011.

Sue i-a spus doctorului să se pregătească de lansarea unei campanii de vaccinare împotriva hepatitei-B a femeilor cu vârste cuprinse între 15 și 45 de ani. L-a instruit să înceapă din două orașe din Kașmir – Bagh și Muzaffarabad – și din regiunea Khyber Pakhtunkhwa, cu accent pe orașul-garnizoană pastoral Abbottabad. Campania trebuia să dureze șase luni, i-a spus ea, și să cuprindă trei faze. Doctorul Afridi a făcut niște calcule rapide privind costurile unei asemenea campanii, punând la socoteală și comisionul gras pe care-l includea întotdeauna, când își comunica prețul pentru câte o acțiune de-a celor de la CIA. Ar fi avut nevoie de 5,3 milioane de rupii, adică în jur de 55 de mii de dolari americani, a informat-o el pe Sue.

La vremea respectivă, doctorul Afridi ajunsese deja la relații cordiale cu americanii și era convins că Agenția nu s-ar fi tocmit la bani. Era exact ce căutau cu disperare americanii – un agent care se putea mișca prin orașele și satele din Pakistan cu mare ușurință, fără să le trezească bănuieli nici militanților islamiști, nici agenților spionajului pakistanez. Era spionul perfect, iar americani îi plăteau bani frumoși unuia ca el.

Sue era doar cea mai recentă dintr-o lungă serie de ofițeri de la CIA, care fuseseră desemnați să lucreze cu doctorul Afridi, începând cu anul 2009, când acesta, cu istoria lui controversată, fusese abordat pentru prima oară de americani. Pe atunci în vârstă de aproape 50 de ani, se ridicase de la o condiție umilă până la statutul de doctor principal în Teritoriul Khyber, din zonele tribale, chiar dacă era urmărit întruna de acuzații c-ar fi acceptat în mod curent atenții de la furnizorii de materiale medicale, c-ar fi comandat proceduri chirurgicale care nu erau necesare și c-ar fi vândut medicamentele de spital pe piața neagră¹.

¹ Aryn Baker, „The murky past of the Pakistani doctor who helped the CIA”, în *Time*, 13 iunie 2012.

Puțini erau cei care se îndoiau că doctorul Afridi ar fi fost dedicat ameliorării condițiilor sanitare dintr-o regiune a lumii aflate printre cele mai sărace, dar era și o gură spartă, căruia îi plăcea să spună glume deochete colegelor medici și cam prea grăbit să forțeze limitele eticii medicale, ca să câștige el niște bani în plus. Acuzațiile la adresa lui ajunseseră, până la urmă, la urechile lui Mangal Bagh, un fost șofer de autobuz devenit căpetenie războinică și traficant de droguri în Teritoriul Khyber, care conducea o grupare obscură, denumită Lashkar-e-Islam. Tartorul îl convocase pe doctor la el acasă și-i ceruse să-i plătească o amendă de un milion de rupii – aproximativ zece mii de dolari – pentru infracțiunile care i se puneau în seamă. Afridi refuzase, iar Bagh îl răpise și-l ținuse ostatic o săptămână, până când i se plătise.

Afridi lua parte la un simpozion medical în orașul Peshawar, în noiembrie 2009, când, potrivit unei relatări pe care a făcut-o ulterior anchetatorilor pakistanezi, fusese abordat de un bărbat care i se prezentase drept directorul de țară pentru Pakistan al instituției caritabile internaționale *Save the Children*. Pe numele său Michael McGrath, acesta se arătase pe loc interesat de activitatea doctorului Afridi, pe care-l invitase la Islamabad, ca să discute împreună la cină. Nu e clar dacă Afridi bănuise chiar de atunci c-ar fi existat și vreo motivație suplimentară a interesului declarat pentru munca sa, dar, odată ajuns în capitala Pakistanului, în ziua planificată, fusese invitat la cină acasă la McGrath, într-un cartier select al Islamabadului. Acolo, spunea el, întâlnise o femeie înaltă și blondă, în vârstă de aproape patruzeci de ani, pe care avea s-o descrie mai târziu având „un aer britanic”. Femeia se prezentase cu numele Kate și devenise primul intermediar dintre doctorul Shakil Afridi și CIA.

„Salvați copiii” a negat că McGrath – sau vreunul dintre angajații lui – ar fi lucrat vreodată pentru CIA. Oficialitățile americane încă

mai dezbăt dacă organizația „Salvați copiii” a fost vreodată utilizată pentru spionaj, afirmând că, dacă Agenția s-ar folosi de marile instituții caritabile internaționale pentru a-și recruta viitorii agenți, i-ar supune riscului de represalii pe toți lucrătorii din domeniul ajutorării. Și totuși, când un raport de investigație pakistanez asupra colaborării doctorului Afridi cu CIA și întâlnirii lui cu McGrath a fost făcut public în Pakistan, oficialitățile de la Islamabad au interzis imediat orice activitate a grupului caritabil pe teritoriul pakistanez¹.

Americanii, însă, nu au negat niciodată faptul că, pe la mijlocul deceniului trecut, din ce în ce mai mulți ofițeri au fost introduși de CIA în Pakistan sub acoperire, într-o serie de profesii care le-ar fi permis unor spioni să se miște liber prin țară. În timpul „șuvoiului” de ofițeri ai Agenției care au pătruns în țară în anii 2005 și 2006, când și Art Keller fusese staționat în zonele tribale, spionii americani se înghesuiau să intre în Pakistan, într-o căutare disperată de indicii despre locul unde se afla Osama bin Laden, exploataând la maximum regulile activității de spionaj internațional, acceptate în mod curent.

După dezvăluirile Comisiei Church din anii 1970, CIA și-a impus o politică de a nu recruta jurnaliști, clerici sau voluntari ai Corpului Păcii care să spioneze pentru ea, ceea ce până atunci se practicase în mod curent. Dar șefii cei mari ai Agenției au spus că regulile acestea inspirate de Church nu erau bătute-n cuie. Când a depus mărturie în fața Comisiei de control asupra activității informative a Senatului, în 1996, directorul Agenției, John Deutch, a spus că puteau exista cazuri de „amenințare extremă la adresa națiunii”, în care CIA s-ar fi putut vedea obligată să renunțe la politica respectivă. În anumite condiții, a zis Deutch, „cred că este rezonabil să avem în vedere utilizarea în cunoștință de cauză a

¹ Declan Walsh, „Pakistan may be expelling aid group's foreign staff”, în *The New York Times*, 6 septembrie 2012.

oricărei posibile surse de informare”¹. CIA nu s-a sfiit niciodată să recruteze jurnaliști străini sau lucrători din domeniul ajutorării din alte țări, dar oficialitățile americane au înțeles de mult pericolele pe care le presupunea utilizarea de lucrători umanitari ca spioni. Chiar și așa, CIA s-a datat la tot felul de activități în perioada ce a urmat atacurilor din 11 septembrie 2001 – de la torturarea unor deținuți cu înecuri simulate până la uciderea militanților suspecti, cu ajutorul dronelor înarmate –, folosindu-se de justificarea că operațiunile respective erau necesare pentru menținerea siguranței națiunii. Înmulțirea categoriilor de persoane care puteau fi recrutate pentru spionaj a fost o simplă tactică la care a recurs CIA în toiul unui război de lungă durată.

În cursul celor doi ani trecuți de la prima întâlnire dintre doctorul Afridi și femeia-ofițer de la CIA, înaltă și blondă, medicul pakistanez pusese pe picioare câteva campanii de sănătate publică – tot atâtea pretexte pentru colectarea de informații despre activitățile militante din zonele tribale. Campaniile de vaccinare erau considerate o bună activitate de fațadă pentru spionaj: informația legată de ADN putea fi culeasă de pe acele folosite pe copii și analizată pentru găsirea de indicii despre unde se aflau agenții organizației Al-Qaida, pentru care CIA deținea deja informația legată de ADN. În acea perioadă, doctorul Afridi a organizat șase campanii de vaccinare în Teritoriul Khyber, pentru care CIA îi plătitise opt milioane de rupii². Potrivit declarației sale, era trecut la fiecare câteva luni de la un intermediar la altul, de la „Kate” la „Toni”, la „Sara” și, în cele din urmă, la „Sue”, care primise cazul său în decembrie 2010. I se dăduseră un laptop și un transmițător securizat, prin care să comunice cu CIA, și era

¹ Declarația lui John Deutch este disponibilă la adresa: http://intellit.muskingum.edu/cia_folder/ciarelations_folder/ciareldcistmt.html.

² Din declarația doctorului Afridi, dată în fața grupului de investigații pakistanez.

prevenit asupra americanilor care încercau să ia legătura cu el, când transmițătorul scotea un piuit¹.

La o lună după ce se declanșase campania de vaccinare la Abbottabad, Sue i-a spus doctorului Afridi să-și concentreze activitățile pe cartierul protipendadei, Bilal Town, care era destul de aproape de sediul academiei militare numărul unu din Pakistan, echivalentă celei americane de la West Point. Programul de combatere a hepatitei-B se desfășura deja de o manieră neglijentă, ignorând protocoalele stabilite, care impun o strategie atentă, cartier cu cartier, pentru campaniile de vaccinare. Doctorul Afridi nici măcar nu achiziționase destule injecții, pentru a fi sigur că toată lumea din populația-țintă de femei cu vârste cuprinse între 15 și 45 de ani primeau injecțiile multiple cerute de procesul de vaccinare. Câteva oficialități locale refuzaseră chiar să coopereze cu el, invocând faptul că nu avea permisiunea să desfășoare activitatea de inoculare a vaccinului. Shaheena Mamraiz, o funcționară care lucra în domeniul sănătății publice la Abbottabad, a spus că fusese uimită de agresivitatea cu care dăduse Afridi buzna în biroul ei, în martie 2011, purtând un costum negru de om de afaceri și furnizându-i detaliile campaniei de vaccinare pe care o plănuia. Numai după ce fusese îndemnată de șeful ei acceptase să coopereze cu Afridi².

Bineînțeles, cine anume din zona orașului Abbottabad și împrejurimile sale urma să fie vaccinat nu conta pentru intermediarii de la CIA, care țineau legătura cu doctorul Afridi. În primăvara anului 2011, un grup restrâns de ofițeri din cadrul CTC de la Langley și din centrul CIA de la Islamabad erau interesați doar de cartierul Bilal Town, mai exact de complexul rezidențial

¹ *Ibidem.*

² Sami Yousafzai, „The Doctor’s grim reward”, *Newsweek*, 11 iunie 2012.

Cuprins

<i>Prefață</i> de Mihai Răzvan Ungureanu	5
<i>Notă asupra ediției</i>	11
<i>Personajele principale</i>	15
Prolog – <i>Războiul de dincolo</i>	19
Capitolul 1 – <i>Permisivitatea de-a ucide</i>	27
Capitolul 2 – <i>Un mariaj între spioni</i>	46
Capitolul 3 – <i>Asasini din umbră</i>	67
Capitolul 4 – <i>Spionii lui Rumsfeld</i>	92
Capitolul 5 – <i>Păsăroiul furios</i>	118
Capitolul 6 – <i>Un paștun adevărat</i>	140
Capitolul 7 – <i>Convergență</i>	155
Capitolul 8 – <i>Un război purtat prin intermediar</i>	182
Capitolul 9 – <i>Baza</i>	203
Capitolul 10 – <i>Jocuri fără frontiere</i>	230
Capitolul 11 – <i>Întoarcerea Șefului cel mare</i>	250
Capitolul 12 – <i>Tăișul bisturiului</i>	276
Capitolul 13 – <i>Bătălia pentru Africa</i>	306
Capitolul 14 – <i>Demascarea</i>	331
Capitolul 15 – <i>Doctorul și șeicul</i>	358
Capitolul 16 – <i>Foc din cer</i>	381

<i>Epilog – Un spion în Lumea Tihnită</i>	409
<i>Mulțumiri</i>	415
<i>Notă despre surse</i>	421
<i>Bibliografie</i>	423
<i>Index</i>	433